

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

עין משפט גר מצוה

נ.

מסורת הש"ס

א [מיי פ"ו מה' צרכות
ה"ג טו"ע א"ח סי'
רכב ע"ז ב' ג'
ב א מיי פ"ח מה' י"ט
ה"ג י"ב כ סגג ל"ח
ע"ה טו"ע א"ח סי' ט"ח
סע"ז א ג' ד']

מוסף ותוספת

א. דמנה אבותינו בידנו
א"ע"פ שפסח אינו נוהג
עתה. מוס' ר"פ.

רבינו חננאל

וכיון שהזכיר א"ל לא עבר
הצופים חזון, דש"מ עד
הצופים מירושלים הוא
חשוב, הוצרך לברור מהאי
קרא, והיה ביום ההוא יהיה
על מצלות הסוס קדש לה,¹
ואמר ר' יהושע בן לוי
עוד הקב"ה להוסיף על
יתרו שלשה עד שעה שנסוט
קר ומציל, פירוש חצי היום
שהלל של סוס תחמיו,
מפני זה פתח והיה ביום
ההוא לא יהיה אור יקרות
וקפאון, פי' ר' אלעזר אור
שהוא יקר בעולם הזה,
לכומר התורה, כדכתיב
כי נר מצוה ותורה אור,
וכתיב ודבר ה' היה יקר
בימים ההם, קפוי הוא
מזל לעולם הבא, וכל דבר
מצוי ביד הימים כדכתיב
והיה אחרי כן אשפוך
רוחי ועלי כל בשר
ונבוא וגו' בולו היא, ריש
לקיש דרשו בתלמוד געמיס
ואהלות שהוא יקר עכשיו
כ"ר, ור' יוחנן אמר א"ל בני
אדם שראו בעולם הזה
יקרים ונכבדים, קפויים
הם לעולם הבא, פי' זה
ירושף בריה דר' יהושע
בן לוי חלש כאלו פרתה
שמטו, יתפתח אמר ליה
אבהו מ"א חזיה, אמר ליה
עולם הפוך ראיתי עליונים
למטה, כלומר הימים, ההשוכים בעולם הזה,
כדכתיב אוקיף אנשו מפו
ואדם מכתם אופיר, ראיתי
אתם תחתונים כבודגה
התחתונה, והיורדים
בעולם הזה ראיתי בעליה
למעלה מאלו, אמר ליה
בני עולם ברור ראית,
לכומר האמת שם הוא,
מי שהוא לשם עליון הוא
העיקר, אמר ליה ואני אנה
מקומנו, אמר ליה אני
חשיבותנו התם כי הכא.
ושמתי אשירי מי שיבא
לכאן ותלמדו בידו, יש
מי שאומר שגורם תלמדו
לפי פה, כי הלך וגרסתו
עמו, ריש מי שפירש
מי שיבא בכאן ומעשיו
מידים ותלמדו שקיים
כל מה שלמד, נמצא
כאלו הביא אדותיו עמו.
והרגו מלכות אין כל בריה
ולשון יכולה במחיצתו.
ואסיקנא לאו ר"ע וחבריו
דהללו מעלתו גדולה וולתי
מצות הריגתם, אלא שני
אחים שהיו בליל בשעה
שנמצאת בת קיסר הרונה,
ובקשו להרוג כל (יהודי)

מקום שנהגו. אור"י צ"ח דמפרש צירושלמי מאי שנא
ערכי פסחים משאר י"ט משום דומן הפסח מחלות ואיך
ואף יחיד קאמר התם צ"ח דמפרש צירושלמי מאי שנא
צמלאכה ופריך א"ל כל היום אסור כמו יחיד שצ"ח
קרבן ומפרש התם משום דלדאו
להקריב משמיה אלל פסח אינו
יכול להקריבו אלל אחר חלות
דנפקא לן מצין הערבים ופריך
אם כן קרבן תמיד שהוא ללל
ישאל וקרב בכל יום יסוף
אסור צמלאכה ומשני שאני תמיד
שהמורה הוציאה מן הכלל דכתיב
ואספת דגנך וא"ל כל ישראל יושבים
וצטלים מי יאסוף להן דגן ומשמע
התם דמדלורייאל אסורה ונראה
לדף צומן אז דליכא הקרבה
כיון שצ"ח אינו אסור לעולם.²
העשה

ותחתונים למעלה אמר לוי בני עולם ברור ראית ואנן היכי התם כי היכי
דאיתו אנן הכא הכי איתנין התם ושמעתי שהיו אומרים א' אשרי מי שבא
לכאן ותלמדו בידו ושמעתי שהיו אומרים אומרים א' אשרי מי שבא
לעמוד במחיצתו (ומאן) גינהו אילמא ר"ע וחבריו משום הרוגי מלכות ותו
לא אלא הרוגי לוד³ ביום ההוא יהיה על מצלות הסוס קדש לה' מאי מצלות
הסוס א"ר יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים עד שהסוס רץ
ומציל ר' אלעזר אמר כל מצילות שתולין למינין בין עיניו יהיה קדש לה'
ור' יוחנן אמר כל ביהו שבחיון ישראל עד שעה שהסוס רץ ומציל יהיה
קדש לה' בשלמא למאן דאמר כל ביהו שבחיון ישראל היינו דכתיב⁴ והיה
הסירות בבית ה' כמזורים לפני המזבח אלא למ"ד בהנך תרתי מאי והיה
הסירות בבית ה' מילתא אחריתא קאמר דמתעתי ישראל ומתנדבי ומייתי
בשלמא למ"ד ביהו היינו דכתיב⁵ ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבאות
אלא למ"ד הנך תרתי מאי ולא יהיה כנעני א"ר ירמיהו א' אין כאן עני וכנעני
מונלן ד' דאיקרי תגר דכתיב ויורא שם יהודה בת איש כנעני מאי אילמא
כנעני ממש אפשר בא אברהם והזוהר את יצחק בא יצחק והזוהר את יעקב
ויהודה אזיל ונסיב אלא אמר רבי שמעון בן לקיש בת גברא תגרא דכתיב
כנען בידו מאזני מרמה ואיבעית אימא מהכא א' אשר סוחריה שרים כנעניה
נכבדי ארץ: ויהיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו
אחד אטו האידינא לאו אחד הוא אמר רבי אחא בר חנינא לא כעולם
הוה העולם הבא העולם הזה א' על בשורות טובות אומר כרוך הטוב והמטיב
ועל בשורות רעות אומר כרוך דיין האמת לעולם הבא כולו הטוב והמטיב
ושמו אחד מאי אחד אטו האידינא לאו שמו אחד הוא א"ר נחמן בר יצחק
לא כעולם הוה העולם הבא העולם הזה נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף
דל"ת אבל לעולם הבא כולו אחד נקרא ביו"ד ה"י ונכתב ביו"ד ה"י סבר
רבא למדרשה בפירקא א"ל ההוא סבא לעולם כתיב ר' אבינא רמי כתיב זה
שמי לעלם זה זכרי לדור דור אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא
נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת:

הדרן עלך אלו עוברין

מקום שנהגו לעשות מלאכה בערכי פסחים עד הצות עושין מקום
שנהגו שלא לעשות אין עושין ההולך במקום שעושין למקום
שאין עושין או במקום שאין עושין למקום שעושין⁷ ונתנו עליו חומרי
מקום שצ"ח משום חומרי מקום שהלך לשם

היאך יקרא אלל בשמו: לא כשאני נכתב שני שמות לימדו שם הכתיבה ושם הקרייה:
הדרן עלך אלו עוברין

מקום שנהגו. עד חלות. חזי היום: שלא לעשות. כדי שלא יהא טרוד צמלאכה וישבת ציבור חמלו ושחיתת הפסח ומקון מנח לזכך
היללה דמנחה לטרות מנבעוד יום כדי להקב מהר דלאמר צ"ח בתרא (דף קט.) חוטפין מנח צלילי פסחים כשציל מיעוקות שלא יאנו
ואל

כאסורו. של חמץ. וכשר קודש נמי משנפסל ציואל אסור צמלאכה:
יקרוה וקפאון. איידי דלייירי צירושלים צינלחת שעריה דקתני וכן
מי שאלא מירושלים כו' פתח צהא פרשתא דבעינין למימר קמין
שעתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים: אור שיקר בעולם הזה.
מאריה צנצורתה ואורה גדול איתו
אור חשוב ויקר שלה יהא קפוי וקל
לעולם הבא. כל דבר קל קרי קפוי
ף על המים ויף הצרול מתרגמינן
וקפא פרולא (מלכ"ב ב'): בני אדם
שיקרים: עשירים וחשובים ואינין
טובים למקום: איפגיה. גוע ופרחה
רוחו: עליונים למטה. איתן שהיו
כאן חשובים ראיתי קלים: ואנן.
תלמידי חכמים היכי איתנין התם:
הרוגי מלכות וכו'. לא היתה צהן
מעלה אחרת שיתחבו עליה אלא זו
צלצד: הרוגי לו. עמי אמיס היו
שמטרו עמנו. על ישראל שהודו על
עממן הריגת בת מלך שהיו מטיילין
אותה על כל ישראל: עד שעה
שפסחו רץ ומציל. כשעבור מרוכה
הסוס עד חצי היום. ולשון מציל שצלו
תחמיו שכל שעות היום חמה נוטה
לדרין ואל האדם ואל הצמחה נוטה
לצדו כשתמה שמרמז כל האדם
למעבד אבל צחי היום חמה עומדת
צמלמע הרקיע צראש כל האדם ואל
הסוס תחמיו צפ"י ר' מכיר ז"ל
מצלתי: כל מצילות. כולמא שכולין
לסוס לניו ולקשקש לשון מצלמים
(ד"ה א' ג'): יהיה קודש לה'.
שיתנדבו ישראל לדמותיהן למקדש:
כל ציוה שצונו ישראל. מן הנכסים
ציוה אחד עד חלות יהיו קודש לה'
שיצאוס נדבה למקדש: הפירוש
מזוקים. אף הסירות יהיו של
כסף ושל וזכ שמהא שם ציוה רבה
הקדש: מאי והיה הפירוש
מזוקים. הא צמללות הסוס ליכא
הקדש כולי האי: דמיסעפרי ישראל.
ימעשרו ישראל וצמורה אחרת היא:
כנעני. לא יהיו צרכין גוצרין
לעשות סחורה צנכסי הקדש לפי
שיהא שם עושר גדול מן הציוה: צא
אברהם והזוהר א"ל יצחק. שהשציע
לא לעמוד לא תקח אשה לבני מצבות
כנעני (בראשית טז'): ויצחק א"ל יעקב.
לא תקח אשה מצבות כנען (שם טז):
כונו והמטיב שאלן שם
צמורה רעה: למידרשה צפירקא.
קרייה דיו"ד ה"י דלרבע אמות
דרשיה וטעמיה התלויים צו: לעלם
כתיב זה שמי לעלם חסר וי"ו
לשון העלמיה: כתיב זה שמי לעלם.
צהעלמיה וכתוב זה זכרי דמשמע
קרייה ולא העלמיה. לשון אחר כיון
דכתב זה שמי פשיטא דזה זכרי

- ### תורה אור השלם
- 1. והיה ביום ההוא לא ייקרה אור יקרות וקפאון: זכריה ירו' ב' ביום ההוא ייקרה על מצלות הסוס קדש ליה והיה הסירות בבית ה' כמזורים לפני המזבח: זכריה ירו' ב'
  - 3. והיה כל סיר בירושלם ויהודיה קדש ליה צבאות ובאן כל הובחים וקלחו מתם והשלו בהם ולא ייקרה כנעני עוד בבית ה' צבאות ביום ההוא: זכריה ירו' כ
  - 4. ויקרא שם יהודה בת איש כנעני ושמו שוע ויקחה ויבא אליה: בראשית ל"ב ב' כנען בקדו מאינין מרמה וקשקש אזהב: יהושע י"ב ב'
  - 6. מי יצף זאת על צר המעשייה אשר סוחריה שרים כנעניה נבדו ארץ: ישעיה כ"ג כ'
  - 7. והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד: זכריה ירו' ט
  - 8. ויאמר עוד אליהם אל משה ביה האמר אל בני ישראל יהיה אבותיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שליחתי אליכם זה שמי לעלם זה זכרי לדור: שמות ג' טו

גליון הש"ס

גמ' א"ר אין כאן עני. עיי
שנת סג ע"א שמי ד"ה לא
יחלל:

מוסף רש"י

מה איסורו בכייה.
שיער אסור אכילתו שהוא
חייב עליו צמית לקמן
גפ. עליונים למטה.
אולם שם עליונים כאן
ממתי עושין, ראיתי
שם שסע למטה (ב"ב)
והחתונים למעלה.
ראיתי עיני שמי צמית
שפלים, שם הלאיסם
חשובים (שם). ואנן היכי
התם. כעלי מיהא יאך
איתנין, יאך יש תשימונו
(שם). כי היכי דאיתו
אנן הכי. חשובים ונכבדים
(שם). משום הרוגי
מלכות לוד לא. כלומר
קן מנח לתורה הוא דהו

כסו שנחנו על קדוש השם וכו' לא היה כסו (שם). הרוגי לוד. לוילויים ופסוח, אלים שהרגס טורטוקופוס (ל"ל טוריטוס)
השע בלודוקא צמתינן מנח. מענית (ז''): על מורה שנגזרה על ישראל להשמיר על שנתלחת צמ מלך היונה, ומשדו
א"ל ישראל עליה ועמו האחים הללו ואמרו מה לכם על ישראל אנו הריגתו (ב"ב שם, ו) וי"ו תנית (שם). כתיב זה שמי.
מללה כתיב שמי זכרי משמע שמי שמת ואמרו זה שמי מיוחד וזה השמי אל נזכר (תנחומי שם. ו) ועתה הירושלם: כתיב
לוד שמי וכתיב יהו זכרי. הדרן עלך אלו עוברין

כלומר עלמיה, (וזה) זכרי כשאני נקרא עכשיו באל"ף דלה, ובעולם הבא בעמי שנאמר זה שמי לעולם. הדרן עלך ואלו עוברין מקום שנהגו לעשות מלאכה בערכי פסחים עד הצות עושין כו'. ומתמהנין מאי איריא ערב פסחים אפילו כל ערב
מני, ורתמי העושה מלאכה בערכי שבתות ועוברי ימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה לעולם. ושנינו התם מן המנחה ולמעלה הוא מחצות. אי נמי התם ברכה לא חזי, הכא בערב הפסח העושה מלאכה מחצות פסחים וולתי